

14. SEPTEMBER 1956

På randen av storkrig

Den 27. juli 1956 nasjonaliserte president Nasser Suez-kanalen — Europas livsviktige forbindelsesåre til Østen. En hel verden fryktet for følgene av Egypts egenmektige skritt. Ville Nasser stenge kanalen for enkelte lands skip? En brannbombe var kastet. Storbritannia og Frankrike som hittil hadde kontrollert kanalselskapet, så sine livsviktige interesser truet. Verden var i opprør. Statsminister Einar Gerhardsen talte i Norsk rikskringkasting 14. september og sa bl. a.:

Det er mer president Nassers egenrådige handlemåte enn selve nasjonaliseringen som har skapt konfliktsituasjonen. Måten nasjonaliseringen ble gjennomført på, gav den karakteren av et politisk kupp. En slik vurdering behøver ikke å bety noen underkjenning av Egypts rett til å nasjonalisere kanalen. Som et sosialistisk parti vil vi gjerne understreke dette. Men Suez-kanalen berører mange folks økonomiske interesser. Likevel valgte Egypt uten varsel og uten forhandlinger å gjennomføre en nyordning av kanalens drift. Det skjedde med tilsidesettelse av gjeldende avtaler. Verden

ble stilt overfor en fullbyrdet kjensgjerning uten at brukernasjonene hadde fått anledning til å gjøre sin oppfatning gjeldende. Mot dette er det grunn til å protestere. Men en protest mot den framgangsmåte som er brukt, må ikke føre til at forhandlingsveien stenges. Det må være mulig også under den nye situasjon å finne fram til en ordning som trygger både Egypts og brukerlandenes berettigede interesser.

Her er det tillitsspørsmålet melder seg. Og bak dette tillitsspørsmål ligger et annet og større spørsmål som kanskje er den vesentligste grunn til at Suez-konflikten hittil ikke har latt seg løse: vest-maktenes forhold til landene i Midt-Østen. Den voksende arabiske nasjonalisme har rokket ved de maktposisjoner som vestens land fra gammelt har hatt i dette område. Tilpasningen til en ny maktbalanse er vanskelig, og meningsforskjellene om hvorledes den skal gjennomføres, er stor. Det er klart at den vestlige verden nå står overfor politiske avgjørelser av meget stor rekkevidde. En politikk som ikke viser forståelse for den nasjonale og sosiale utvikling, som med naturkrafts styrke tvinger seg fram i disse landene, vil uten tvil komme til kort.

Når det gjelder vårt eget lands stilling, har vi konkrete økonomiske interesser knyttet til fri gjennomfart i Suez-kanalen. Disse interessene må vi vareta på beste måte. Vi bør i den forbindelse ikke bare tenke på den rolle vår good-will hos statene i Midt-Østen og andre områder i Asia vil spille i den tid som kommer.